

ÇOCUĞUM OKULA BAŞLIYOR

Çocuğunuz okula hazır mı?

Peki ya siz?

Psk. Dan. Sevda Beşer Cidal

Okula başlangıç, yalnızca çocuğun değil, anne – babanın da yaşam düzeninde ve hatta tüm aile atmosferinde belirgin farklılıklar yaratır. Okulla birlikte aile hayatına yeni kavramlar girmeye başlar. Uyum, arkadaşlar, dersler, teneffüs, ödevler, heceleme fişleri, veli toplantıları vb. Artık o evin "okullu" bir çocuğu vardır. Bu yaşta çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemi gereği sorumluluklarına, biraz daha karmaşık olan yenileri eklenmiştir. Normal koşullarda bir çocuğun baş edebilmesi beklenen sorumluluklardır bunlar. Ancak günümüz yaşam şartlarında daha yalıtılmış, korunaklı yaşayan – çoğunlukla apartman dairesinde sıkışıp kalmış olan - çocukların genel anlamda bir sosyal deneyim sıkıntısı çektiklerinden söz edebiliriz. Yeniliklere açık, kolayca adapte olabilen, güvenli, aileden ayrı kalmayla baş edebilen, zengin bir okul öncesi eğitim deneyimine sahip çocuklar daha kolay bir başlangıç yapabilirler.

Başlıyoruz ama, hangi şartlarda?

Çocukların okula nasıl başladıkları, bu sürece alışmalarında belirleyicidir:

- Çocuklar - biz yetişkinler gibi - yeni yaşam durumlarına önceden kendilerini hazırlamaya ihtiyaç duyarlar. Bunu yaparken onları hevesli kılmak adına yalnızca olacak olumlu şeylerden söz etmek, gerçekçi olmayan beklentiler yaratabilir; beraberinde de hayal kırıklığı.
- *"Yıllarca anaokuluna devam etti; hiç böyle yapmamıştı, benden ayrılırken ağlamazdı."* Kuşkusuz okulöncesi eğitime devam etmiş olmak, okula uyum sağlamada fark yaratan bir avantajdır; ancak yine de, bu sürecin sorunsuz ve sancısız geçeceğinin bir güvencesi değildir.
- Çocuğun okula başladığı dönemde aileyi etkileyen - bir yakınının kaybı, anne - baba ayrılığı, kardeşin doğumu, taşınma vb. - çeşitli olay ve krizlerin etkisi, uyum sürecini zorlaştırabilir. Birden çok zorlu durumla mücadele etmek, çocuk için ağır ve yorucu bir duygusal yük haline gelebilir.

Herşey değişmiştir artık!

Alışılması ve uyum sağlanması gereken yeni bir mekan, düzen, – daha belirgin ve vurgulu – kurallar, yeni çocuklar; başlangıçta herşey yabancıdır ona. Tümüyle yabancı bir insan olarak öğretmeni. Eğitim çalışmaları anaokulu, kreş ve yuvaya göre nadiren oyun içerir. Birinci sınıfta okul öncesine oranla daha resmi, daha kesin, belki de aileye daha katı gelebilecek kurallı bir ortam ve ilişkiler vardır. Uyulması gereken esnetilmez

kurallardır bunlar. Yeni kurallar ve belki de kendilerine ve çocuklarına daha az özel davranılacak yeni bir ortam beklemektedir onları. Bu ortam çocuğun gelişim dönemi gereği artık karşılaşması beklenen ve normal koşullarda ayak uydurabileceği bir ortamdır. Teneffüsler, oyun ihtiyacını karşılayamayacak kadar kısadır. Yazı yazmak zor ve yorucudur. Eve gelince de oyuna az zaman kalır, yapılacak ödevler vardır artık.

Neden okula gitmek istemiyor?

Çocuklar; ayrılık kaygısı yaşadıkları, yeni deneyimlerle baş edemedikleri, beklentilerin gerçekleşmediği için ve/veya zarar görme endişesi, tehlikede olma duygusu gibi nedenlerle okula gitmek istemeyebilirler.

Başlarken iyiydi oysa!

Kimi çocuklar başlangıcı sancılı yaşarken, bazıları ilk başta onlara ilginç gelen yeni ortamı keşfettikten sonra ilgilerini yitirirler. Çocuk okulun artık devamlı gidilmesi zorunlu bir yer olduğunu anlayınca hayalkırıklığı yaşayabilir. "Ha iyi, bizimki alıştı, herşey yolunda.", diye düşünürken birden beklenmedik bir tablo çıkabilir karşınıza. Bu, çocuğun kimi zaman, çözümsüz kaldığı ya da baş edemediği bir çatışmanın etkisiyle de tetiklenebilir. İlköğretimde kuralların daha belirgin ve katı oluşu, evinde olmayı; özellikle orada diledikleri an diledikleri etkinlikleri neredeyse sınırsızca gerçekleştirebilen çocuklar için cazip kılar.

Çocuğunuzun gelişim potansiyeline kulak verin.

Çocuklar anneden/babadan ayrılma korkusu ve yeniliklere duydukları merak arasında salınır dururlar. Vedalaşma sürecinde bunu daha belirgin gözlemlemeniz mümkündür. Diğer çocuklarla birlikte olmak, oynamak, yeni bir ortamı keşfetmek bir yandan cazip, heyecan dolu ve doğal bir gereksinimken; aynı yeni ortamın belirsizliği kaygı uyandırabilir.

Kendi tutumlarınızı gözden geçirin.

Ailenin beklentileri, güveni, hayal kırıklığı en az çocuğunkiler kadar önemlidir; hatta bazen daha belirleyicidir. Annenin-babanın bazen bilinçli, kimi zaman bilinçdışı kaygıları, ayrılma sürecini, çocuğun kopmasını, bağımsızlaşmasını zorlaştırır. Farkında olmadığımız için göremeyiz olanları; bazen görebilmek ancak bir başkasının bizi aynalamasıyla mümkün olur ya da - dikkatlice baktığımızda görebileceğimiz - çocuğumuzun bize verdiği sinyallerle.

Onlara okul dışında arkadaşlarıyla görüşme fırsatı yaratın.

Arkadaş ilişkilerinde deneyim ve yakınlık fırsatı sağlayacak yaşantıları desteklemek çoğunlukla arkadaş ilişkileri kaynaklı uyum zorluğu yaşayan çocuklarda etkilidir. Çocukların birbirleriyle sosyal ilişkilerini destekleyen güçlü bir etken, aynı zamanda ebeveynlerinin birbirleriyle kurdukları yakınlık ve ilişkilidir. Okul dışında da ilişki

içinde olan ebeveynlerin çocuklarının okul ortamında da çoğunlukla birbirleriyle daha rahat kaynaştıklarını görmek mümkündür.

Vedalaşmak eziyete dönüştüğünde ...

Ayrılma anları kabusu dönüşüyorsa, kendinize "onu gerçekten bırakmak isteyip istemediğinizi", sormalısınız. İnanın siz buna "gerçek" anlamda hazır olduğunuzda, büyük ihtimalle o zaten hazır olacaktır. Çocuğun doğal eğilimi; gelişim, ilerleme ve büyüüp olgunlaşma yönündedir. Bu süreçte hazır oluş, önemli bir kavramdır. Çoğunlukla asıl belirleyici olan onunkinden de önce sizin hazır oluşunuzdur.

Ayrılma sürecini siz başlatın ve yürütün.

Ayrılma adımını başlatıp kararlı bir biçimde tamamlamak sizin sorumluluğunuzdur. Çocuklar bunu kendileri yapamayabilirler.

Vedalaşmayı kısa tutun ve kararlı olun.

Uzayan vedalaşmalar meseleyi yalnızca daha dramatik hale getirir; size de ona da daha çok acı verir.

Ağladığında ona süre tanıyın.

Çığlık atması ve ağlaması çocuğunuzun tehlikede olduğu ve acil yardım gerektiren bir durum yaşadığı anlamına gelmez, her zaman. Çocuk doğal gelişim hedefi olan bağımsızlığa doğru giderken ürküp geri adım atmıştır. Oysa güven duyabilmek o ortamda bir yaşanmışlık gerektirir. Yaşanmışlık oluşturmak da zaman alır ve ancak fırsat verilirse mümkün olur.

Devreye "bahaneler" girince ...

Uykusuzdur, öğretmeni ona kötü davranıyordur, arkadaşları ona vuruyorlardır. Elbette bahane mi değil mi, bilemeyiz başta. Ancak önemli olan onu dikkatlice, hafife almadan dinlemek ve anlamaya çalışmak, ihtiyacına kulak verebilmektir. Çoğunlukla anlaşılmalı hissetmek çocuğun birincil ihtiyacıdır. Kahraman anne baba edasıyla, ona sataşan çocuğa haddini bildirip, öğretmeni daha ılımlı olmaya ikna etmeye çalışmak, başlattığınız illüzyonu devam ettirmeye çalışmaktır; ve yalnızca çocuğun işini zorlaştırmaktan öteye götürmez. Okula gitmemesine her mücade edişinizde, ortamdaki zorluklarla yüzleşmek yerine kaçıışı destekleyip, başarısız hissetmesine neden olabileceğinizi unutmayın. Bu herkes için "sil baştan" anlamına gelebilir.

"Çocuklar neye ihtiyaç duyduklarını bilmezler, canlarının ne istediğini bilirler. Ebeveynler onların canlarının istediğini ilke olarak benimserlerse, çocuğun asıl gereksinimleri doyurulmaz."

Jesper Juul
